

เอกสารประกอบการบรรยายครั้ง ๔

วิชานิยม คำประกัน จันอง จันนำ

สมัยที่ ๗๕ ปี ๒๕๖๕

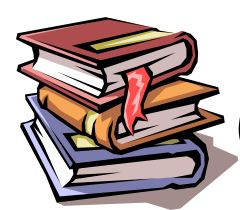
โดย

วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยะ

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกอง

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

บางส่วนอ้างอิงจากคำบรรยายเนติฯ ภาคกลางวันของท่าน อ.ปัญญา ฅนอมรอด

๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +

พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

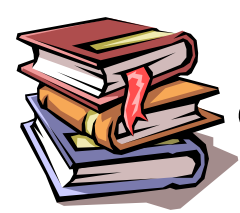

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

มาตรา ๖๕๔

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ย

เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี...

พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๔ บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ

อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยมีลักษณะ
อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี
หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

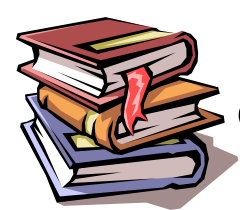
(๒) กำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่อง
อื่น ๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืมหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อ
ปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ

(๓) กำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจาก
ดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็น
ได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตาม
เงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

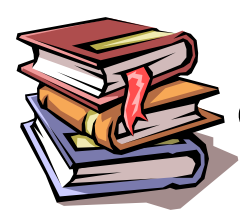
หากไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงินก็ไม่ตกอยู่
ในบังคับเรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน

**ฎ.๕๑๐๒/๖๐ บันทึกรื้อข้อตกลงและสัญญา
ประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์กับ
จำเลย ไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงิน จึงไม่ตกอยู่ใน
บังคับของ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกิน
อัตรา ฯ และ ป.พ.พ.ม.๖๕๔ แม้จะกำหนด
ดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี
ก็ไม่ตกเป็นโมฆะ (ฎ.๑๐๕๐/๑๒)**

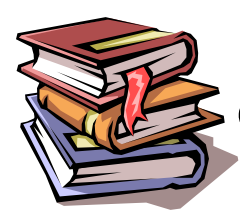
นอกจากนี้ในปี ๒๕๖๔ มี
พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.
พ.ศ. ๒๕๖๔ ใช้บังคับตั้งแต่
วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๓
มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้
โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดเจน ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี
อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้น
เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็น
พระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวน
ทุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับ
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๔
มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาพิคนัดใน
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี
ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่น
อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น
ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างพิคนัด
การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๕
มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงิน
เป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด
เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้
เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัด
ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้น
เป็นโมฆะ

ดังนั้น การคิดดอกเบี้ย ณ ปัจจุบันนับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง คือ อัตราร้อยละ ๓ ต่อปี
ส่วนอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ตอนต้น) คืออัตรา
ร้อยละ ๓ ต่อปี บวก อัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี เท่ากับ อัตราร้อยละ
๕ ต่อปี แต่ในอนาคตก็อาจแปรผันลดลงหรือเพิ่มขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ วรรคสอง โดยพระราชกฤษฎีกาด้วย

ข้อกำหนดใน ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนท้าย)
ที่ว่า ถ้าเจ้าหน้าที่อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้
สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบ
ด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไป
ตามนั้น และตาม ว.๒ และ ว.๓
ยังกำหนดไว้เหมือนกฎหมายเดิม

ใน ม.๖ และ ม.๗ แห่ง พ.ร.ก. ฉบับดังกล่าว
ยังกำหนดให้ ม.๗ และ ม.๒๒๔ แห่ง ป.พ.พ. ซึ่ง
แก้ไขเพิ่มเติม ให้ใช้แก่การติดดอกเบ๊ยหรือดอกเบ๊ย
ฝิดนั้ดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่ พ.ร.ก.นี้
ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการติดดอกเบ๊ย
หรือการติดดอกเบ๊ยฝิดนั้ดในระหว่างช่วงเวลาก่อน
ที่ พ.ร.ก.นี้ใช้บังคับ

ดังนั้น ในการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาต้องสังเกต
การคิดดอกเบี้ยในกรณีตาม ป.พ.พ. ม.๗ และ
ม.๒๒๔ ก่อนวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ ก็คงคิดตาม
อัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม) และ ม. ๒๒๔ (เดิม)
ส่วนการคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
เป็นต้นไป คงต้องคิดตามอัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗
(ที่แก้ไขเพิ่มเติม) และ ม.๒๒๔ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข

ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายดำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบ้อตราไว้

กำหนดคืนต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายดำ
ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิดดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔
ถึงวันที่ ๑๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม)
ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี
ตาม ป.พ.พ. ม.๗ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ตั้งแต่วันที่ ๑ พ.ค. ๖๔ เป็นต้นไป คิด
ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม. ๒๒๔ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)
ประกอบ ม.๗ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข

ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายคำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุนำไว้
กำหนดคืนต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๑ มี.ค. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายคำ
ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิดดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔
ถึงวันที่ ๓๑ มี.ค. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๙.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๙ (เดิม)
ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๑๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๙.๕ ต่อปี
ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (เดิม) ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ เป็นต้นไป คิดดอกเบี้ยใน
อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบ
ม.๙ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

จากบทบัญญัติข้างต้นจึงเห็นว่า ปัจจุบัน
เรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินจะเป็นดังนี้

(๑) ถ้าตกลงไม่คิดดอกเบี้ย ก่อนผิคนัด

คิดดอกเบี้ยไม่ได้ แต่หลังผิคนัดคิด

ดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑

(ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ว.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๒) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตรา
หรือระบุว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง
ก่อนผิดนัดคิดดอกเบี้ยได้ ๓ % ต่อปี ตาม
ม.๗ ว.๑ หลังผิดนัดคิดดอกเบี้ยได้ ๕ %
ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ
ม.๗ ว.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๓) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยไม่เกิน ๕ % ต่อปี เช่น ๒ % หรือ ๕ % ต่อปี ก่อนผิคนัดคิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น แต่หลังผิคนัด (ถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยผิคนัดไว้) ก็คิดดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี
ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ว.๑ แต่ถ้าตกลงดอกเบี้ยผิคนัดไว้ต่างหากด้วย เช่น ดอกเบี้ยผิคนัด ๑๕ % ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ยผิคนัดในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิมเป็นเบี้ยปรับ หากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควร ย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๔) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ย ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปี
ก่อนผิคนัดคิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น หลังผิคนัด
ถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยผิคนัดไว้ก็คิดดอกเบี้ย
ได้ ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑
(ตอนท้าย) (ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหนี้อาจจะเรียก
ดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอัน
ชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตาม
นั้น) แต่ถ้าตกลงดอกเบี้ยผิคนัดไว้ต่างหากด้วย
เช่น ดอกเบี้ยผิคนัด ๑๕ % ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ย
ผิคนัดในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิมเป็นเบี้ยปรับ
หากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควรยอม
ใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๕) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยเกินกฎหมาย หรือระบุดอกเบี้ยตาม
กฎหมายแต่เวลาคิดกันจริงเกินกฎหมาย ดอกเบี้ยก่อนผัดนัด
โมฆะทั้งหมด (เนติ ๔๗) แต่ถือว่าข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าว
เท่านั้นที่ตกเป็นโมฆะ (เนติ ๗๓) ส่วนต้นเงินยังสมบูรณ์ และ
แม้เอาดอกเบี้ยที่โมฆะรวมต้นเงินกรอกในสัญญากู้เฉพาะ
ต้นเงินก็ยังสมบูรณ์ (เนติ ๖๕) และหลังผัดนัดยังคิดดอกเบี้ย
ได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ว.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน

...เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฯ

ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตก

เป็นโมฆะ...หนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงินโจทก์ยอมมีสิทธิคิด

ดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด (ปัจจุบันอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี)

ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (ปัจจุบันประกอบ ม.๗ ว.๑)

ฎ.๖๐๔๐/๕๕ นอกจากดอกเบี๋ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมเงินแล้ว
จำเลยยังชำระดอกเบี๋ยเงินกู้ให้อีกร้อยละ ๕ ต่อเดือน แสดงว่า โจทก์เรียกดอกเบี๋ยเกินกว่า
ร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี๋ย
เกินอัตราฯ ประกอบ ป.พ.พ. มาตรา ๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี๋ยจึงเป็นโมฆะ โจทก์ยอม
ไม่อาจอาศัยสัญญากู้ยืมเรียกเอาดอกเบี๋ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
ดอกเบี๋ยที่เรียกกันจริงได้ตามฟ้อง แต่การที่จำเลยตกเป็นผู้ผิดนัดโจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี๋ย
ในระหว่างผิดนัด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ปัจจุบันประกอบ ม.๗ ว.๑
อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี)

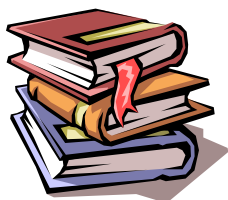
(ฎ.๑๓๘๓๕/๕๓, ๕๒๕๘/๕๑ (ป)... เงินที่โจทก์คิดเป็นค่าบริการครั้งแรกและ
ค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินดังกล่าวจึงเป็นดอกเบี๋ยของสัญญากู้ยืมเงิน...)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

ฎ.๑๓๑๓/๖๔ ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยตาม
สัญญากู้เงินฝ่าฝืนต่อประกาศของธนาคาร
แห่งประเทศไทย อันเป็นการต้องห้ามตาม
พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ฯ ตกเป็นโมฆะ
ตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ แม้ว่าในทางปฏิบัติบาง
ช่วงเวลาโจทก์จะคิดดอกเบี้ยจากจำเลยที่ ๑
ต่ำกว่าอัตราที่ระบุไว้ในสัญญา ก็ไม่ทำให้
ข้อตกลงดอกเบี้ยที่ตกเป็นโมฆะกลับเป็น
ข้อตกลงที่ชอบด้วยกฎหมายไปได้

แม่หนังสือสัญญาคุ้มครองเงินตกกลางดอกเบี้ย
เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เฉพาะข้อตกลง
ดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้นที่ตกเป็นโมฆะ แต่
หนี้เงินกู้ในส่วนต้นเงินยังคงสมบูรณ์อยู่
(ฎ.๑๐๐/๒๕๖๒ (เนติ) และ (เนติ ๗๓))

ธงคำตอบเนติ ๗๓ ข้อ ๕ ย่อหน้าที่ ๒

กรณีนายมรกด แม้หนังสือสัญญากู้ยืมเงิน
ตกลงดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด
เฉพาะข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้น
ที่ตกเป็นโมฆะ แต่หนี้เงินกู้ในส่วน
ต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ยังคงสมบูรณ์อยู่
สัญญาจำนองที่ดินจึงมีผลบังคับตาม
จำนวนหนี้ต้นเงินที่สมบูรณ์....

ฎ.๒๔๖๓/๕๘ เมื่อจำเลยยอมรับว่า สัญญาจำนองที่ดินพิพาท
เกิดจากการนำมูลหนี้ต่าง ๆ ที่มีก่อนหน้านี้ (หนี้กู้ยืมเงิน) มา
รวมเป็นยอดหนี้จำนอง ต้องถือว่าหนี้ประเภทคือ หนี้กู้ยืมเงิน
ซึ่งถือเอาสัญญาจำนองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินนั้น สามารถ
แบ่งแยกดอกเบี้ย (เกินอัตราร้อยละ ๑๕ และคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระโดยมิได้มีการตกลงเป็นหนังสือ) ออกจากต้นเงินได้
ดังนั้น หนี้ในส่วนต้นเงินจึงมิได้ตกเป็นโมฆะไปด้วย
(ฎ.๒๖๕๗/๓๔, ๑๐๐/๖๒) (เทียบ ฎ.๑๕๑๓/๓๗ (เนติ ๖๕))

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๖) ดอกเบี้ยที่เกินอัตราที่

กฎหมายกำหนด แม้ผู้กู้ยอม

ชำระ ผู้ให้กู้ก็ไม่มีสิทธิได้

ดอกเบี้ยดังกล่าว ต้องนำไป

หักต้นทุนเงิน (ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป))

ระวางฎีกากลุ่มนี้ผลถูกกลับโดย ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป) ไปแล้ว

**ฎ.๖๒๒๓/๔๔ การที่จำเลยชำระดอกเบี้ยเงินกู้
เกินอัตราตามกฎหมายให้แก่โจทก์ไป เป็นการ
ชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้อยู่ว่าตนไม่มีความ
ผูกพันที่จะต้องชำระ จำเลยจึงไม่มีสิทธิจะได้รับ
ดอกเบี้ยจำนวนที่ชำระไปแล้วคืน ตาม ม.๔๐๗
จำเลยไม่มีสิทธินำไปหักกลบลบหนี้กับต้นเงินกู้ที่
จำเลยยังไม่ได้ชำระ(เนติ ๖๕)(ฎ.๕๕/๑๕(เนติ๔๗))**

ฉ.๕๓๗๖/๖๐(ประชุมใหญ่)

ฉ.๕๓๗๖/๖๐ (ป) การที่จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยหาอาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระได้ไม่ แต่ในข้อนี้ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้จากจำเลย เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโมฆะแล้วและจำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายได้ โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย ต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ ๗,๕๐๐ บาท ไปหักเงินต้นตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับที่หนึ่ง คงเหลือหนี้เงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับนี้ ๔๒,๕๐๐ บาท (เนติ ๗๓)

(ฉ.๕๓๐/๖๑, ๖๒๓๗/๖๑, ๕๐๕๖/๖๒, ๕๖/๖๓)

ฎ.๑๔๕๒/๖๓ จำเลยกู้เงินโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท แต่ภายหลังมีการแก้ไขจำนวนเงินกู้ เป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม หนังสือสัญญากู้เงินจึงเป็นเอกสารปลอม แต่หาใช่จะใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อฟ้องร้องไม่ได้เสียทั้งหมดไม่ ยังคงใช้เป็น หลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ถูกต้องก่อนแก้ไขได้

จำเลยกู้เงินจากโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท เท่ากับร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่บัญญัติห้ามไว้ใน ป.พ.พ. ม. ๖๕๔ และเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ...

การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยจาก จำเลย คงเรียกร้องได้เฉพาะเงินต้นที่จำเลยกู้ไปซึ่งแยกออกจากส่วนดอกเบี้ยที่ตกเป็น โมฆะ และต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักชำระออกจากต้นเงินและเมื่อ มีจำนวนเกินกว่าเงินต้นที่กู้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน โดยจำเลยได้ชำระดอกเบี้ย
อัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน มาโดยตลอด ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระไปดังกล่าวจึงเกิดจาก
การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ย
เกินอัตรา ฯ ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตกเป็นโมฆะ การที่
จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระ
หนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืน
เงินดอกเบี้ยที่ชำระไป แต่โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าว หากแต่ต้องนำ
ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักเงินต้น...

กรณีผู้ให้กู้เป็นสถาบันการเงิน

(๑) มีสิทธิคิดดอกเบี้ยเกิน ๑๕ % ต่อปี ได้ ตาม พรบ.ธุรกิจฯ+
พรบ.ดอกเบี้ยฯ+ประกาศฯ (ฉ.๘๐๘๘/๕๖, ๕๓๐/๖๓, ๑๖๒๕/๖๓)

(ถ้าระบุใน ส.ญ.เกินก.ม.เฉพาะอีก แม้คิดจริงไม่เกินก็โมฆะ
ฉ.๒๖๕๔/๔๖)(ฉ.๓๐๓๗/๔๗, ๑๔๕๗/๖๓,)

(๒) ส.ญ.ระบุให้ปรับดอกเบี้ยขึ้นลงได้ (ฉ.๑๗๐/๔๖) หรืออัตราสูงสุด
ตามประกาศกำหนดใช้ได้ แต่ถ้า ส.ญ.ไม่มีระบุไว้ไม่ได้ (ฉ.๖๑๖๗/๓๔)

(๓) ถ้าเลิก ส.ญ.แล้วจะเพิ่มดอกเบี้ยอีกและทบต้นไม่ได้ (ฉ.๒๓๕๗/๔๕)
แต่หลังฟ้องมีประกาศลดดอกเบี้ยศาลพิพากษาลดได้ (ฉ.๑๕๑๑๔/๕๑)

(๔) ข้อตกลงปรับดอกเบี้ยหลังผิดนัดเป็นเบี้ยปรับ (ฉ.๓๓๔๘/๔๒)

(๕) ข้อตกลงปรับดอกเบี้ยแม้ยังไม่ผิดนัดไม่เป็นเบี้ยปรับ ศาลลดไม่ได้
(ฉ.๕๒๘/๖๐)

(๖) ฉ.๔๖๓/๕๐ (เทียบ ฉ.๖๖๑๒/๕๕)

**ผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้
ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับห้ามตาม ม.๖๕๔**

**ฎ.๕๓๐/๒๕๖๓ โจทก์เป็นผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบัน
การเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับ
ห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ดังที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศโดยอาศัย
อำนาจตาม พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ม.๓๘, ๔๐, ๔๖ กำหนดให้
โจทก์เรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกหนี้เช่นจำเลยได้ไม่เกินอัตราร้อยละ ๒๘ ต่อปี ตาม
ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของโจทก์และดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจาก
จำเลยอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี เพิ่มจากที่คิดจากเดิมร้อยละ ๑๘ ต่อปี นั้น อาศัยเหตุที่
จำเลยผิดนัดผิดเงื่อนไขชำระหนี้ ดอกเบี้ยส่วนที่เพิ่มจึงเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ.
ม.๓๗๕ ซึ่งอยู่ในบังคับ ม.๓๘๓ ว.๑ อันเป็นเจตนารมณ์แห่งกฎหมายให้ศาลใช้
ดุลพินิจว่าเบี้ยปรับที่กำหนดตามสัญญาเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณีหรือไม่
หากเห็นว่าเบี้ยปรับสูงเกินสมควร ศาลย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้**

ฎ.๕๒๙๘/๕๑ (ป) โจทก์เป็นบริษัทจำกัดไม่ใช่สถาบันการเงิน
ตามกฎหมาย ขณะทำสัญญายังไม่มีประกาศกระทรวงการคลัง
และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดหลักเกณฑ์และ
เงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลสำหรับ
ผู้ประกอบการที่มีใช่สถาบันการเงิน ดังนั้น การเรียกดอกเบี้ย
เงินกู้จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ และ พ.ร.บ.
ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา... ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ
๑๕ ต่อปี

ฎ.๑๓๑๓/๖๔ ข้อตกลงดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน
ต่อประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยอันเป็นการต้อง
ห้ามตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ฯ เท่ากับสัญญากู้เงิน
มิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ ธนาคารโจทก์ไม่มีสิทธิ
คิดดอกเบี้ยตามสัญญากู้เงินก่อนผิดนัด และตามสัญญา
กู้เงินไม่มีข้อตกลงให้โจทก์มีสิทธิคิดอัตราดอกเบี้ยกรณี
ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ โจทก์คงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่าง
เวลาผิดนัด (ปัจจุบัน ร้อยละ ๕ ต่อปี) ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔
ว.๑ และเงินที่จำเลยที่ ๑ ชำระมาแล้วไม่อาจนำไปหักออกจาก
ดอกเบี้ยที่โจทก์ไม่มีสิทธิคิดได้ จะต้องนำไปหักชำระต้นเงิน

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ม.๖๕๕ ว.๑ การตกลงให้เอาดอกเบี้ยทบต้นนั้น

ตกลงกันได้ตั้งแต่ขณะทำสัญญากู้ยืมเงินหรือ

จะตกลงภายหลังทำสัญญากู้ยืมเงินก็ได้ โดยทำ

เป็นหนังสือ (ผู้กู้ลงลายมือชื่อฝ่ายเดียวก็พอ)

แต่ต้องตกลงให้ชัดเจนว่าดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

ไม่น้อยกว่า ๑ ปี จึงจะทบต้นได้ แต่ถ้าไปตกลงว่า

ผิดนัดไม่ส่งดอกเบี้ยรายเดือนให้ทบต้นได้เป็นโมฆะ

(แต่ต้นเงินและอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายยังสมบูรณ์)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๒๕๑๘/๓๐ คู่สัญญากู้ยืมเงินตกลงกันเป็นหนังสือ
ให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลาหนึ่งปีทบเข้ากับ
ต้นเงินแล้ว ให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากัน
นั้น ม.๖๕๕ ว.๑ มิได้บังคับว่าต้องกระทำเมื่อดอกเบี้ย
ค้างชำระครบหนึ่งปีแล้วเท่านั้น ดังนั้น แม้จะตกลงกัน
ไว้ตั้งแต่ขณะทำสัญญาข้อตกลงนี้ก็ไม่เป็นโมฆะ

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๗๕๐๘/๓๘ ข้อตกลงที่จำเลยยินยอมให้โจทก์นำดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบกับยอดเงินกู้เป็นเงินต้นแล้วคิด
ดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นได้ เมื่อโจทก์นำดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบรวมกับยอดเงินต้นแล้ว ดอกเบี้ย
ที่ทบนั้นก็กลายเป็นเงินต้น ไม่เป็นดอกเบี้ยที่ค้างอีกต่อไป
ข้อตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ตาม ม.๖๕๕ ว.๑ ซึ่งไม่อยู่
ในบังคับข้อห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่าง
ผิดนัดตาม ม.๒๒๔ ว.๒

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๓๔๒/๔๐ ม.๖๕๕ ว.๑ หาได้บัญญัติว่าข้อตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นดังกล่าวนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้กู้กับผู้ให้กู้ไม่ เมื่อข้อตกลงดังกล่าวได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลเสียจากข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นใดๆที่จะต้องบังคับให้ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้

ฎ.๑๕๒๗/๑๗ จำเลยกู้เงินโจทก์โดยเอาที่ดินจำนองเป็นประกันหนี้ตกลงให้
ดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ สตางค์ต่อเดือน ส่งดอกเบี้ยทุกเดือน ถ้าผู้กู้ผิดนัดไม่ส่ง
ดอกเบี้ย ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้าเป็นต้นเงิน ผู้กู้ต้องเสียดอกเบี้ย
ในอัตราเดียวกัน ดังนี้ เป็นการให้คิดดอกเบี้ยได้ทันทีที่ผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ย
เดือนที่ค้าง ข้อความที่เกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นตามสัญญากู้โดยการจำนองรายนี้
จึงฝ่าฝืน ม.๖๕๕ และเป็นโมฆะ โจทก์จึงเรียกดอกเบี้ยทบต้นจากจำเลยไม่ได้
คงคิดดอกเบี้ยได้อย่างธรรมดาในอัตราร้อยละ ๗.๕ สตางค์ต่อเดือน (เนติ๖๘)

(ฎ.๕๔๓/๑๐, ๒๖๘๗/๒๒, ๑๐๒๐๕/๕๕)

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ม.๖๕๕ ๖.๑

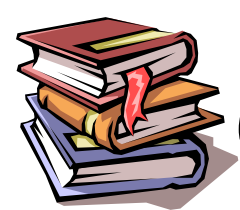
ห้ามคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย
แต่ต้นเงินและอัตราดอกเบี้ย
ตามกฎหมายยังสมบูรณ์

ฎ.๓๘๘/๕๖ ฟังได้ว่า เงิน ๓๐,๐๐๐ บาท เป็นดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระจากต้นเงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอื่น
การที่โจทก์นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระดังกล่าวมารวมเป็น
เงินกู้ ๓๓๐,๐๐๐ บาท แล้วคิดดอกเบี้ย ๑๕% ต่อปีจาก
ดอกเบี้ยค้างชำระ ๓๐,๐๐๐ บาทด้วย เป็นการคิดดอกเบี้ย
ในดอกเบี้ยที่ค้างชำระซึ่งต้องห้ามตาม ม.๖๕๕ ว.๑ แต่
พฤติการณ์ที่ทำ ส.ญ.กู้ไว้แก่โจทก์นั้น ถือได้ว่าจำเลย
เจตนาให้ส่วนต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มีผลผูกพันและ
บังคับได้แยกจากส่วนที่เป็นดอกเบี้ยค้างชำระดังกล่าว
จำเลยต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยจากต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
(ฎ.๑๐๕๘๘/๕๑)

ม. ๖๕๕ ว.๒

ฎ.๒๓๘๗/๔๕ สัญญาบัญญัติเดินสะพัดเป็น
สัญญาลักษณะพิเศษที่กฎหมายให้สิทธิ
แก่เจ้าหนี้ที่จะคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
เอาแก่ลูกหนี้ได้ แต่หลังจากที่สัญญาเลิกกัน
แล้วสิทธิในการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
ย่อมหมดไป

๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +
พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๑) ม.๖๕๖ ว.๑ เช่น สัญญากู้เงินระบุ

๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ส่งมอบบรรดแทนเงินกู้

ถ้าราคาตามราคาท้องตลาดขณะนั้น

๖๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่ากู้กัน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(ถ้าคู่สัญญาตกลงว่าราคา ๑,๐๐๐,๐๐๐

บาท ทั้งที่ราคาท้องตลาด ๖๐๐,๐๐๐ บาท

เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม.๖๕๖ว.๓

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๒) ม.๖๕๖ ว.๒ เช่น สัญญากู้เงินระบุ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
ตกลงโอนที่ดินที่ใช้หนี้ ถ้าตกลงกันไม่ว่าขณะทำสัญญา
หรือภายหลังก็ตามถ้าไม่คำนึงถึงราคาที่ดิน เช่น ที่ดินมีราคา
ท้องตลาดขณะส่งมอบสูงกว่าหนี้ ถือว่าฝ่าฝืน ม.๖๕๖ว.๒

(ฎ.๑๗๐๕๗)/๒๕๕๕ แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่างบุคคล
ภายนอกกับผู้ให้กู้ยืมถ้าขัดต่อ ม.๖๕๖ ว.๒ ก็เป็นโมฆะ
เช่นเดียวกัน (พช๕๘))

แต่เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม.๖๕๖ ว.๓ ผู้กู้เรียก
ที่ดินคืนได้และผู้ให้กู้ก็มีสิทธิเรียกเงินกู้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
ได้

แต่ถ้าขณะโอนที่ดินใช้หนี้ ที่ดินมีราคาท้องตลาดเท่ากับหนี้
ไม่โมฆะ

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๓๔๓๓/๕๕ การที่จำเลยตกลงรับโอนที่ดินพิพาททั้งสองแปลง
ที่ใช้หนี้จากโจทก์ถือได้ว่าเป็นการที่จำเลยผู้ให้กู้ยอมรับเอาสิ่งของ
หรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้ ซึ่งไม่ปรากฏว่า
ได้มีการตกลงว่ามีการคิดราคาที่ดินพิพาททั้งสองแปลงเป็นจำนวน
เท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ คือเวลา
จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ข้อตกลงจึงขัดต่อ ม.๖๕๖ ว.๒ ตกเป็น
โมฆะตาม ม.๖๕๖ ว.๓

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๑๗๐๕๗/๕๕ ข้อตกลงดังกล่าวหาก ป.ไม่ชำระหนี้เงินกู้ให้แก่จำเลย
เมื่อครบกำหนดตามสัญญา ก็ให้สิทธิจำเลยโอนที่ดินพิพาททั้งสอง
แปลงเพื่อชำระหนี้เงินกู้ได้ทันทีโดยไม่คำนึงถึงราคาที่ดินพิพาทว่า
จะเท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบคือเวลาจดทะเบียน
โอนกรรมสิทธิ์หรือไม่ ข้อตกลงดังกล่าวจึงขัดต่อมาตรา ๖๕๖ วรรคสอง
ย่อมตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๕๖ วรรคสาม แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่าง
โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกกับจำเลยซึ่งเป็นผู้ให้กู้ยืมก็เป็นโมฆะตาม
บทบัญญัติดังกล่าวเช่นเดียวกัน (พช ๕๘)

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๒๖๗/๒๔ ผู้ตายกู้ยืมเงินผู้ร้องไปโดยทำสัญญากับผู้ร้องว่า ถ้าชำระหนี้ไม่ได้จะโอนที่ดินทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องเป็นการชำระหนี้แทน เป็นการตกลงให้อาทรัพย์สินชำระหนี้แทนเงินกู้ยืม โดยมีได้ค้ำจนถึงราคาทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบ ฝ่าฝืน ม.๖๕๖ ว.๒ ตกเป็นโมฆะตาม ว.๓ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิ บังคับให้มีการโอนที่ดินมรดกเป็นการชำระหนี้แก่ผู้ร้องคงมี แต่สิทธิขอให้บังคับชำระหนี้อันเป็นสิทธิของเจ้าหนี้โดยทั่วไป (ฎ.๔๒๘๘/๕๘, ๓๔๓๗/๕๙)

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๗๗๔/๕๗ สัญญากู้ยืมข้อความว่า ถ้าเกินกำหนดจำเลยยอม
ไปโอนกรรมสิทธิ์ที่นาให้แก่โจทก์ แต่โจทก์มิได้ฟ้องขอให้
จำเลยโอนชดใช้หนี้โจทก์โดยมิได้คำนึงถึงราคาตลาด โจทก์
ได้ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินกู้คืน ม.๖๕๖ ว.๒ และ ว.๓ นั้น
ข้อตกลงที่เป็นโมฆะก็เฉพาะในเรื่องค้ำประกันทรัพย์สินที่ชำระหนี้
แทนเงินหาทำให้สัญญาสูญหายไปทั้งฉบับไม่

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๔๑๔๔/๓๒ โจทก์กู้ยืมเงินจำเลยที่ ๒
โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน ต่อมา
โจทก์ตกลงโอนที่พิพาทชำระหนี้เงินกู้
ให้แก่จำเลยที่ ๒ ขณะโอนที่พิพาทมี
ราคาเท่ากับจำนวนหนี้ การตกลงดังกล่าว
จึงเป็นไปตามเงื่อนไขตาม ม.๖๕๖ ว.๒
มีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญาจำนองระงับไป

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ถ้าโจทก์เจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ด้วยที่นาของจำเลย
ตาม ม.๓๒๑ ว.๑ เพื่อการชำระหนี้เงินกู้ หนี้เงินกู้
ระงับแล้ว กรณีไม่เกี่ยวกับ ม.๖๕๖ เพราะไม่มีใคร
ฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับตามข้อตกลงเช่นนั้น
และไม่มีใครกล่าวอ้างในเรื่องข้อตกลงเป็นโมฆะ
เมื่อโจทก์เจ้าหนี้มาฟ้องเรียกเงินกู้ก็จึงยกฟ้องโจทก์
(เทียบ ฎ.๑๔๗๕/๐๐)

ฎ.๑๓๖๗๘/๕๘ ตาม ม. ๓๒๑ ว.๑ และ ม.๖๕๖
ว.๒ และ ว.๓ การยินยอมรับเอาสิ่งของหรือ
ทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่
กู้ยืมจึงเป็นสิทธิของผู้ให้กู้ยืมฝ่ายเดียวที่จะยิน
ยอมหรือไม่ก็ได้ ส.ญ.กู้ยืมเงิน ข้อ ๖ ที่มีข้อความ
ว่า “คู่ ส.ญ.ตกลงกันว่า ผู้กู้จะชำระหนี้อย่างอื่น
แทนการชำระเงินไม่ได้เป็นอันขาด” มิได้ฝ่าฝืน
บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด จึงหาเป็นโมฆะไม่